

LITERATURA PRO DĚTI A MLÁDEŽ

V kontrastu k předchozímu období představují šedesátá léta šťastnou etapu rozvoje české literatury pro děti a mládež. Její počátky byly okamžitě a velmi zřetelně viditelné v poezii. Nové vydání Kainarových Říkadél, v nichž vyvrcholil předúnorový umělecký pohyb v oblasti dětské lyriky, předznamenávalo návrat k uměleckým cestám a postupům, zavrženým na přelomu čtyřicátých a padesátých let; sbírka pomohla etablovat poetiku nonsensu, jazykové hry a fantazijního lyrismu, od konce padesátých let postupně vytvářejících hlavní dobový model dětské lyriky i autorské pohádky (Miloš Macourek, Jan Werich, Jiří Trnka, Emanuel Frynta ad.). Z vlastních projektů určených dospělému čtenáři čerpali v tvorbě pro děti protagonisté experimentální poezie Jiří Kolář a Josef Hiršal s Bohumilou Grögerovou. Zvláště v příběhové próze ze života dětí se prosadila tzv. nová vlna (Ota Hofman, Helena Benešová, Hermína Franková, Jan Procházka), i když setrvačnost stereotypů ideologicko-didaktické literatury zamezovala, aby se stala hlavním ohniskem uměleckého pohybu své oblasti. Stylově čerpala z filmu, dětské postavy nepojímala bezkonfliktně, ale jako bytosti prožívající deziluzi, strach, úzkost a zklamání a těžce, až tragicky zápasící o svou autonomnost v nekonvenčně nahlíženém „dospělém“ světě. Znovuoživeny byly žánry a postupy populární kultury. V poezii rytmicky i postojově ovlivněné jazzovou a rockovou hudbou hledala cestu k dospívajícímu publiku Milena Lukešová. Rozsáhlá dobová produkce románů pro dívky a pro chlapce měla dva póly: vedle parodických a humoristicko-poznávacích adaptací tradičních forem chlapeckého a dívčího románu (Jaroslav Tafel, Jan Zábřana a Josef Škvorecký, Zdeněk Mahler) vznikaly prózy s oddechovým zaměřením, někdy usilující o větší námětovou závažnost (Helena Šmahelová, Stanislav Rudolf), jindy komicky odlehčené (Iva Hercíková). Po literárněkritické diskusi bylo pro současnou literaturu výběrově rehabilitováno dílo nejznámějšího autora chlapeckého románu předúnorového období, Jaroslava Foglara.